

«CITA SALOME»,
PAPIRS, KRASU ZIMULIS, 2007.

HARMONIJAS PALETE

«Mana labākā meditācija ir jaunrade. Tā ir mana joga,» stāsta māksliniece **Lilija Dinere**. Līdz garīgajām prakšēm viņai palīdzējusi nonākt aizraušānās ar senajiem mītiem un eposiem un ilggadēja draudzība ar Amritu Mahamedhu – mākslinieku, kurš 80. gados dzīvojis Rīgā, bet tagad veido savu ašramu Indijā. Šis cilvēks Lilijai un viņas ģimenei ir kļuvis par guru.

Teksts Jekaterina PEVŅEVA
Foto Oļegs ZERNOVS un no Lilijas DINERES arhīva

Lilija ir pārliecināta, ka daudzi mākslinieki pēc savas būtības ir jogi. Joga māca, kā apvienot vienā veselumā dažādas dzīves jomas: darbu un jaunradi, garīgos meklējumus un ikdienas nodarbes. Bet atšķirībā no citu profesiju pārstāvjiem māksliniekiem dzīve pašos pamatos atšķiras – tā ir pakārtota jaunradei.

Mākslinieces darbi atrodas Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā un Tretjakova galerijā, Puškina muzejā un *Frauen Museum* Bonnā Vācijā, kā arī privātkolekcijās Kanādā, Indijā, Japānā, ASV. Viņa piedalījusies vairāk nekā 150 izstādēs, ilustrējusi vairāk nekā 50 grāmatu, to skaitā Bībeles tekstus, Psalmus, sengrieķu traģēdijas, ķeltu mītus, Fransuā Vijona dzeju un seno vecoguzu varoņu eposu «Mana vectēva Korkuda grāmata» (vecoguzi – tjurku ciltis, kas reiz apdzīvoja Kazahstānas, Turkmenistānas un Azerbaidžānas teritoriju). Pagājušā gada pavasarī Lilija kopā ar dēlu tēlnieku Robertu Dineru

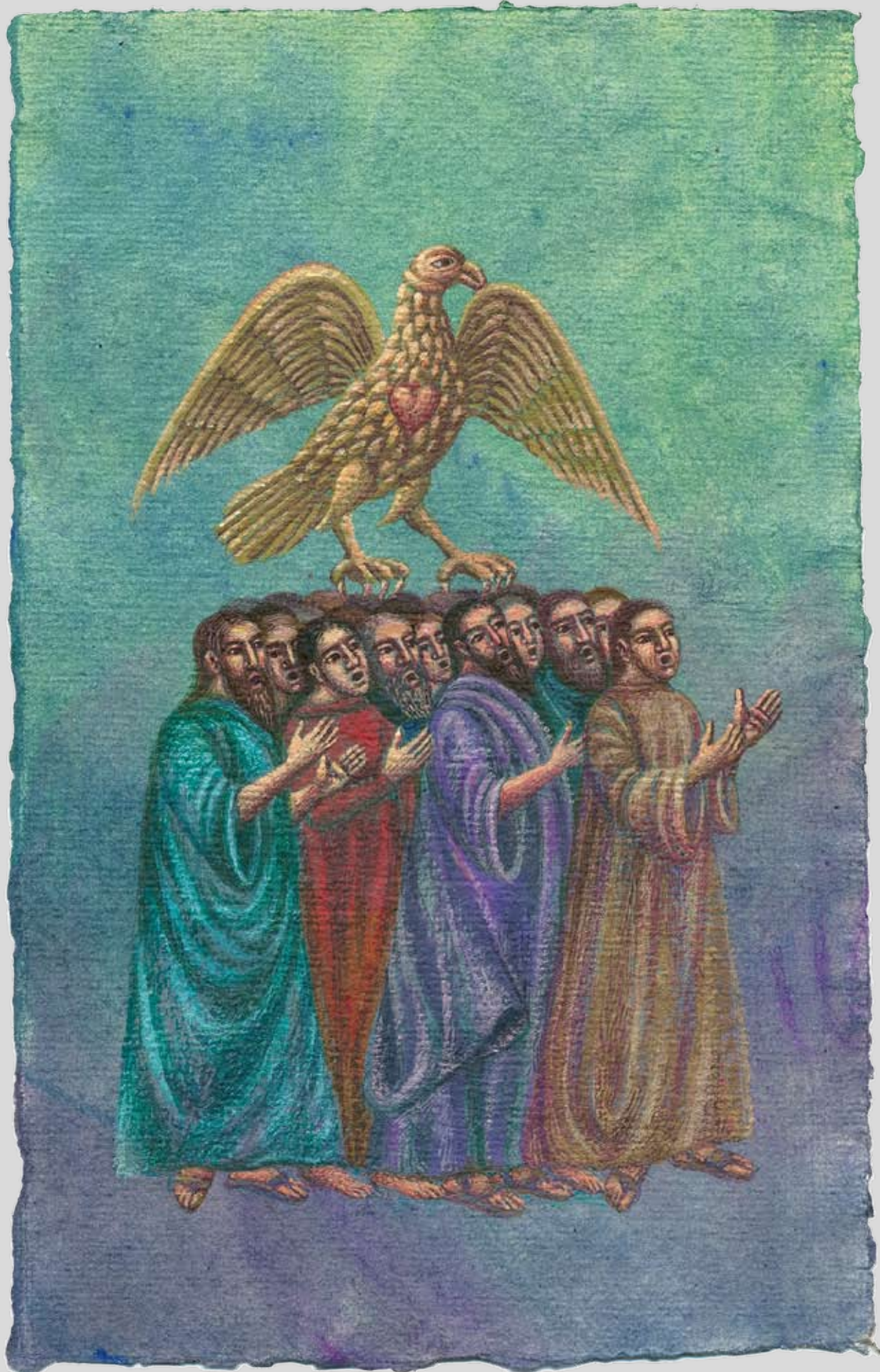
«SKŪPSTS», PAPIRS, KRĀSU ZĪMULIS, 2008.

veidoja ilustrācijas unikālam izdevumam «Dziesma par Rolandu» – vispazīstamākajai franču viduslaiku episkajai poēmai, ko latviešu valodā savulaik atdzejojusi mākslinieces māte pazīstamā dzejniece un tulkotāja Cecīlija Dinere. Šis eposs ir ilustrēts ar Roberta veidotiem pieciem patinētiem bronzas ciļņiem, kas inkrustēti ar Lilijas glezno-

tām miniatūrām uz sarkankoka plāksnēm. Ilustrācijām izvēlēta autortehnika neapšaubāmi ir unikāla – tā apvieno šķietami nesavienojamas tehnikas – bronzas ciļņus un miniatūrglezniecību. Izdevuma mākslinieciskajam noformējumam izmantoti arī nofotografēti atsevišķi šo ciļņu fragmenti, kas rezultātā rada «bronzas grāmatas» efektu.

LILJA DINERE UN ROBERTS DINERS, ILUSTRĀCIJA
SENFRANČU EPOSAM «DZIESMA PAR ROLANDU»,
BRONZAS CILNIS, INKRUSTĀCIJA – MINIATŪRGLEZNOJUMS
UZ SARKANKOKA, 2010.

ILUSTRĀCIJA IZDEVUMAM
"SLAVINĀJUMI. PSALMU GRĀMATA", PĀPĪRS, AKRILS, 2005.

SIENU GLEZNOJUMU FRAGMENTS VIESNĪCĀS «ROLANDS»
RESTORĀNĀ RĪGĀ, 2002. 2007. GADĀ JAUNIE VIESNĪCĀS
ĪPAŠNIEKI BARBARISKI IZNĪCINĀJA ŠOS GLEZNOJUMUS
TAGAD VIESNĪCĀS NOSAUKUMS IR
ROYAL SQUARE HOTEL & SUITES.

Tagad māksliniece sākusi strādāt pie sen-spāņu varoņeposa «Dziesma par manu Sidu», ko atdzejo Uldis Bērziņš.

Lai ilustrētu senās grāmatas, Lilija iedziļinājās dažādu laikmetu un kultūru avotos un saprata, ka senatne viņai ir daudz tuvāka par mūsdienām. «Šodienas mākslā par galveno vadmotīvu ir kļuvusi autora pašizteiksme, un tajā pašā laikā prasības pret kvalitāti ir ļoti zemas. Mākslinieki nereti nodarbojas ar profanāciju, tirzējot savu neirožu izpaušmes. Taču senie meistari neizcēla savu «es» un vispār neparakstīja savus darbus. Augsti vērtēts un cienīts tika nevis konkrēts autors, bet gan skola. Māksliniekam galvenais bija būtība, vēsts – lai to izteiktu, viņš atteicās no savām ambīcijām un visa otršķirīgā. Mākslas darba radīšana bija kā meditācija. Tāpēc arī šie darbi bija zelta vērti.»

GURU

Astoņdesmito gadu beigās Lilija pirmo reizi nonāca Indijā. Uz Džaipeņu ar grafikas izstādi viņu uzaicināja kāds Indijas radža, ar kuru viņa bija iepazinusies Rīgā, Indijas kultūras cienītāju biedrībā. «Šis cilvēks Indijas publikai bija adaptējis Šekspīra lugas un uz Rīgu atbrauca, jo interesējās par Raiņa lugām, vēlējās kādas no tām pielāgot Indijas skatītāju uztverei. Jā, rietumu un austrumu cilvēku mentalitāte ir ļoti atšķirīga, tomēr izstāde, kuru biju atvedusi uz Indiju, tika atzinīgi novērtēta.»

Taču interese par Indiju Lilijai jau bija radusies daudz agrāk. 1979. gadā Rīgā viņa

iepazinās ar interesantu mākslinieku, kurš vēlāk arī kļuva par viņas guru. Šis cilvēks piedzima Padomju Savienībā un jau tolaik nopietni interesējās par Indijas kultūru un filozofiju – zināja par to vairāk nekā daudzi indieši. Kādu laiku viņš dzīvoja dažādās Eiropas pilsētās, vēlāk pārcēlās uz Indiju un kļuva par atzītu *Trika Tantra Yoga* meistarū, un tagad veido pats savu ašramu. «Amrits Mahamedha jau pirmajā tikšanās reizē mani pārsteidza ar savu pasaules uztveri un domāšanas dziļumu. Mēs sadraudzējāmies. Daudzu gadu garumā man bija iespēja redzēt, kā viņš savā dzīvē realizē jogas principus, un tas mani raisīja lielu cieņu. Amrits kļuva par skolotāju man un manai ģimenei. Viņš savā mūžā ir daudz pieredzējis un nevienam neieteiks to, kas nav paša pārbaudīts. Šodien, kad apkārt ir tik daudz tukšas plāpāšanas, šī īpašība patiešām nav novērtējama.»

MEDITĀCIJA GRUPĀ – TAS IR ABSURDS

Kopš 1994. gada Lilija no savas ēdienkartes ir svītrojusi gaļu: «Man vienkārši nav vajadzīga enerģija, ko tā nes. Kādreiz pirms daudziem gadiem, sajūtot kārdinošo kūpinājumu smaržu, pamēģināju apēst kūpinātas gaļas gabaliņu, tad piedzīvoju vilšanos – bija sajūta, it kā ēstu gumiju.» Lilija nedodas uz retrītiem, kas notiek Indijas ašramos, un neapmeklē hatha jogas nodarbības (kaut gan viņas vīrs Arnis Siliņš jau daudzus gadus pasniedz šo disciplīnu). Pēc viņas vārdiem, cilvēks, kurš spējis ieklausīties savā organis-

mā un to saprast, var pats sajūst, kādi vingrinājumi viņam vajadzīgi. «Ar jogu es saskāros ilgi pirms tam, kad pirmo reizi izdzirdēju šo vārdu. Bērnībā mugurkaula stiprināšanai nodarbojos ar ārstniecisko vingrošanu, un tur bija diezgan daudz jogas elementu. Vēlāk izveidoju savu individuālo vingrojumu kompleksu, galvenokārt ieklausoties savās sajūtās un intuīcijā, nevis izlasot padomus ezoteriskos bestselleros. Es nevarētu nodarboties ar jogu divas reizes nedēļā, kolektīvi meditējot sporta zālē. Pirmkārt, joga – tas ir ļoti individuāls ceļš. Man meditācija grupā šķiet absurds. Tas drīzāk atgādina kolektīvo eiforiju. Otrkārt, ja tu pa īstam praktizē jogu, tā kļūst par tavu dzīvesveidu, nevis miera un harmonijas saliņu, kurā pāris reizi nedēļā paslēpies no ikdienas dzīves kņadas.»

Lilijas darbistabā Budas statuļa atrodas līdzās pareizticīgo ikonai. Uz jautājumu, kā tās sadzīvo, Lilija teic: «Bet to starpā nav nekādu pretrunu!» Uz piebildi, ka pareizticīgo mācītāji noģībtu, izdzirdot tādu apgalvojumu, Lilija atbild: «Daudzas reliģijas ir neiecietīgas pret citādiem garīgiem mēklējumiem. Tām šķiet, ka tikai viņu ceļš ir vienīgais pareizais. Nepiekrītu šim viedoklim. Domāju, Kristus nav bijis neiecietīgs – ja Viņš ir iepazinis Atklāsmi, tad vienkārši nevarēja tāds būt. Tā ir Viņa sekotāju problēma. Neiecietīgi cilvēki ir noslēgti dialogam un nav spējīgi izprast citu redzējumu. Ieradums sadalīt visu baltajā un melnajā neļauj pieņemt pasauli visā tās pilnībā un slēdz cilvēkiem ceļu uz laimi.»